

Előszó az ÉS e-könyvéhez

HÍREK -

Az *Élet és Irodalom* irodalomkritikai beszélgetés-sorozatának résztvevői a kortárs magyar irodalom friss kötetei közül választanak minden alkalommal egyet. Az *ÉS* könyvkritika rovatának szerkesztőjeként vezetem ezeket a beszélgetéseket, mindig három kritikussal elemzem és értékelem a választott könyvet. A kvartett tagjai, ha kell, vitatkoznak, ha úgy adódik, egyetértenek, de mindenképpen több oldalról próbálják megközelíteni a könyvet.

Az *ÉS-kvartett* komoly hagyományokra támaszkodik. A Reich-Ranicki-féle német irodalmi kvartett nyomán létezett már a *Beszélő-kvartett* a Kossuth Rádióban és a *Beszélő* folyóiratban. A JAK szervezésében éveken keresztül *Szextett* néven rendeztek irodalomkritikai beszélgetéseket a Műcsarnokban, később pedig a Petőfi Irodalmi Múzeumban *Pulzus* néven hasonlókat (kötetben: *Pulzus. Hányat ver a magyar irodalom szíve?*, szerkesztette Bárány Tibor, Bíbor Kiadó – JAK, Miskolc – Budapest, 2009.), majd a sorozat többek közt a Trafóban is folytatódott. 2008-ban indult az *Előhívás*, a *Litera* régebbi műveket felelevenítő sorozata a Nyitott Műhelyben. 2009 óta több új sorozat is szerveződött, nemcsak Budapesten, hanem például Pécsen is.

Léteznek kritikusok, és létezik a kritika műfaja. Ezzel egyetlen művésznak vagy rajongónak sincs gondja mindaddig, amíg a kritika dicsér. Ha viszont elmarasztal, akkor szokás a kritika műfaját, a kritikus figuráját, a kritikai beszéd létének fontosságát kérdésessé tenni. A művelt közönség tudja, hogy a sajtóban megjelenő kritika értékítéletét nem illik megtámadni, mert „ízlésről nem illik vitatkozni”. Kiélezettebb a helyzet, ha a kritikusok közönség előtt, nyílt színen nyilvánulnak meg. Nemcsak írásban, hanem személyesen, élőben is vállalják véleményüket. Ez a vélemény lehet negatív vagy pozitív, de bármi legyen is, vállalják és elmondják. Ezt én örvedetesnek és fontosnak tartom. Az *ÉS-kvartett* beszélgetései nem könyvbemutatók, nem ismeretterjesztő előadások, hanem olyan szakmai viták, melyeken a résztvevők határozott véleményt fejtenek ki. Szerintem a közönség sokat nyerhet azzal, ha hall ilyen meg amolyan véleményt is egy műről, és hallja az egyik és a másik melletti érveket. Aztán pedig mindenki maga döntheti el, melyik állásponttal ért egyet. Nem hiszem, hogy olyan egyszerűen meg lehetne ítélni a kritikai beszédet, miszerint ha egyetértek annak ítéletével, akkor jó a kritikus és jó a beszéd, ha nem értek vele egyet, akkor meg rossz.

Az *ÉS-kvartett* pontoz, 1-től 10-ig adhat mindenki pontszámot. Egy könyv összesített pontszáma tehát maximum 40 lehet. A pontot mindig az adott kötet kapja, nem a szerző teljes munkássága. A kritikusok megneveznek egy olyan művet is a XX. századi magyar irodalomból, amelyre 10 pontot adnának. A beszélgetések azzal kezdődnek, hogy a kvartett tagjai indokolják a pontszámot, amit adtak. Az is célunk, hogy néhány érdekes kötet kapcsán a mai magyar irodalom sajátosságairól, jelenségeiről, tendenciáiról is szó legyen. Ezek a közönség előtt zajló eszmecserek oldani szeretnék a magyar irodalomkritika monológ jellegét, olyan helyzetet teremtve, melyben a kritikusok eleve beszélgetésbe kerülnek egymással, sőt alkalmanként a közönséggel is. A rögzített beszélgetéseket leírom, és rövidített, szerkesztett formában rögtön a következő héten megjelennek az *ÉS*-ben. A sorozat 2016 januárjában folytatódik, mindig a hónap utolsó szerdáján.

Budapest, 2016. január 4.